

Az Aranygyűrű életműdíjjal kitüntetett dr. Kiss Jenő portréja

# A korelnök

Volt műszaki ellenőr és főmérnök, építési igazgató és miniszteri biztos. Több mint hat és fél évtizedes pályája a magas- és mélyépítési kivitelezéshez és a mérnökgenerációk oktatásához kötődik. Az MMK Építési Tagozatát húsz éven át irányította.

Dubniczky Miklós

A család felmenői, az ükapáig visszamenőleg egytől egyig épület- és bútorasztalos iparosok voltak Kiskunfélegyházán. Ő maga így született bele 1933 nyarán, a Homokhátság kellős közepén a magasépítő családba. Kisgyermekkorától járta édesapjával a környék épületeit, újvidéki és szabadkai építkezéseket, és mire tizenhét esztendő lett, tisztességesen ki is tanulta a szakmát. Tizennégy, amikor elveszíti édesanyját, négy év múlva pedig édesapját is eltemeti.

## Nehéz esztendő

A pesti Műegyetemre jelentkezett. A felsőoktatásba jelentkezők elbírálásánál nem volt elegendő a gimnáziumi és a felvételi teljesítmény, a diákok családi hátterét is vizsgálták, a megbízhatóság legfőbb kritériumai pedig ezekben az években a munkásmozgalmi múlt, a párttagság, a munkás- vagy paraszti származás volt. 1951-ben a jelentkezők 70 százalékát az egyetemnek azok közül kellett kiválasztani, akiknek az apja munkásként vagy parasztként dolgozott. Iparos származása miatt Kiss Jenőt „létszámfelettinek” minősítették. „Nagyon elkeseredtem. Az egyetem tanulmányi osztályán viszont azt javasolták, várhatóan úgyis nagy lesz a lemorzsolódás félévkor, maradjak itt tartaléknak. Néhány hónapig úgy jártam be az egyetemre, hogy nem voltam beiratkozva” – eleveníti fel a mérnöki indulás első buktatóját Kiss Jenő. „Végül 1951 novemberében nekem is jutott hely, és hivatalosan is elkezdhettem építésmérnöki tanulmányaimat. Rettenetesen nehéz, viszontagságos időszak volt ez, a kishúgom otthon maradt Félegyházán a nagynénimmel, én Pesten laktam egy másik nagynénivel, és úgy éltünk, hogy elado-



gattuk a család maradék vagyontárgyait. Szerencsére már az első szemeszter után kaptam ösztöndíjat, s egyetemi tanulmányaim alatt mindig igyekeztem, hogy jó jegyekkel mindvégig meg is maradjon az állami ösztöndíjam.”

A gimnáziumi kosárlabdázás után sportágat vált, és gyorsan kiderül, hogy középútfutónak is tehetséges. Nyolcszázon, ezeröttszázon és háromezer méteres távokon, főiskolai és nemzeti bajnokságokon ér el szép eredményeket a Haladás színeiben.

Az egyetem elvégzése után, 1956-ban pályája műszaki ellenőrként vesz startot Óbudán, a Fővárosi Gáz- és Kokszműveknél. Kátrányülepítők, különleges, nagy méretű szerelvények süllyesztésénél és víz alatti

betonozásoknál pallérozódik. 1960-ban a kor egyik legjelentősebb iparági beruházása valósul meg: a Dunai Vasmű kőszéngázát hetven kilométer hosszú vezetéken hozzák a fővárosba, a gázfogadó épület építésének műszaki ellenőre pedig Kiss Jenő lesz. A gázműveknél ismeri meg a Mélyépítő Vállalatot, ahová már építésvezetői beosztásban érkezik. Először Vácre vezénylik, ahol a Dunai Cement- és Mészmű különleges, nagy méretű, előregyártott vasbeton pilléreinek gyártását, emelését felügyeli, megismerkedik a csúszószaluzási technológia gépi mozgatásával, illetve részt vesz silók utófeszítési munkálataiban, míg ezekkel párhuzamosan a Miklós téri autóbusz-végállomás, valamint az albertfalvai földgáz-

bontó telep építésénél irányít. Majd Százhalombatta következik, a kőolajfinomító egymillió tonnás atmoszferikus bontójának és tartálparkjának építése.

## Trösztök és beruházások

A vegyipar dinamikus fejlesztési időszakában igazol át a Vegyipari Trösztözés főmérnöként. Új szelek fújdogáltak már, új gazdasági mechanizmus jött. A trösztök élén egy kivételével mérnök igazgatók vezényeltek, s már használatban volt a Tervhivatal, a pénzügyi tárca és az Építésügyi Minisztérium közös kiadványa, az ötszáz oldal terjedelmű beruházási kódex. Sorra épülnek az ágazat meghatározó üzei, a Tiszai Vegyi Kombinát, a nitrokémiai ipartelep, a Budapesti és az Észak-magyarországi Vegyiművek, a Lakk-festékipari Vállalat. A beruházások építés-kivitelezési munkáit irányítja, és ez az időszak az, amikor végérvényesen szenvedélyévé válik a fejlesztési projektek megvalósítása. „Rendkívül jó iskola volt ez, rengeteget tanultam a beruházásokról, ha úgy tetszik, itt tanultam meg a másik felét a szakmának.” A hetvenes évek elején részt vesz az inotai gázturbinás erőmű, az algyői olajmező, az ajkai, székesfehérvári és csepeli olajtárolók építésében.

Még csak harmincnolc esztendő, amikor kinevezik a Nehézipari Építő Vállalat igazgatójának. Így lesz a legendás Vegyész egyik alapító igazgatója. „Amit nem tudott megcsinálni az építő- vagy szerelőipar, azt elvégezte a Vegyész – ez volt a vállalat létrehozásának legfőbb indoka, ötletgazdája pedig az a Székér Gyula volt, aki előbb a Nehézipari Minisztériumban miniszterhelyettes, majd 1971-76-ig miniszter volt, és tagja a párt központi bizottságának. Széles látókörű, felkészült iparpolitikus és jó vezető lévén a környezetében élőkől mindig elő tudta hozni a kiváló teljesítményt. Székér a fejlesztési problémákat átfogóan, rendszerszemlélettel közelítette meg, a fontos döntéseket pedig érdemi és hatékony szakmai viták előzték meg.”

1977-ben aztán Kiss Jenő megint vált, és lép egyet fölfelé: a Vízépítőipari Tröszt műszaki vezérigazgató-helyettese lesz, ami együttal újabb mérnöki iskolát is jelent. A mélyépítésben. Közben visszaül az iskolapadba is, kivitelezői szakmérnöki tanulmányokat folytat a Műegyetemen, és készíti doktori értekezését „Szigetelési munkák kivitelezési problémái, különös tekintettel a PVC fóliák hasznosítására” címmel.

A tröszt ekkoriban szennyvíztelepeket, víz-tisztító műveket épített az ország mintegy negyven településén, Ausztriában és Csehszlovákiában, saját fejlesztésű monolit és előregyártott vasbeton víztározó medencéket létesítettek, s egyebek mellett a nyolcvanas dekád első éveiben megépítették a dunakiliti duzzasztóművet, valamint rak-tárbázisokat Irakban. „A trösztel az egész országot bejártuk. Őt építőipari tagvállalat dolgozott benne, a Vízgépészeti Vállalat és a szolnoki székhelyű Kelet-magyarországi Vízügyi Tervező Vállalat mellett. Ekkor kezdődtek a nagyszabású települési csatorna- és szennyvíztelep-beruházások, és megindult a vízellátás fejlesztése. A tröszt a Vízitervvel közösen végezte a tervezést, és a kivitelezéseket is magunk csináltuk, nagyon kevés olyan vízügyi projekt volt, amit építőipari cégeknek kellett elvégezniük. Évente hat-hét milliárdos bevételeket csináltunk ezekkel a vállalatokkal. A fejlesztőberuházások előkészítése elsőrangú és precíz volt, és mindig a legjobb technológiát választották ki. Ha arra volt szükség, külföldről vásároltak technológiát. A péti Nitrogénművek erőművi kompresszorházát például a hazai tervek alapján másfél év alatt valósították volna meg kulcsrakásra. Székér ettől agybajt kapott, és azt javasolta, kérjünk külföldi segítséget. Felhívta az angolokat, kiutaztunk a tervekkel, s másfél hónap alatt készen volt a projekt. Dinamikus, jól előkészített és jó együttműködésen alapuló beruházási tevékenység folyt akkoriban. A mérnöki szakmai koncepciótól a kulcsrakás átadásig egységes akarat-láncba tudtuk szervezni, koordinálni és működtetni a fejlesztőberuházásokat.”

A gyakorlati kivitelezési munka mellett folyamatosan építette tudományos pályáját is – a doktori, kandidátusi címek elérése jól példázza, hogy az elmélet és a praxis hogyan egészítheti ki harmonikusan egymást. Műszaki publikációi, a szabványosítási munkában való részvétele, szabadalmi mind ezt az egységet illusztrálják.

## Vargabetűk nélküli pálya

A rendszerváltást követően a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium miniszteri biztosa. Kormányrendelet szüntette meg a trösztöket, melyek tagvállalatait privatizációval vagy gazdasági társaságokká alakították, vagy felszámolták. A kilencvenes évek elejére alaposan lerobbant cégek közül Kiss Jenő a Vízgépészeti Vállalat

A fontos döntéseket érdemi és hatékony szakmai viták előzték meg. ”

felszámolását kapta feladatul. 1993-tól aztán ismét a Vegyész építési igazgatója. S újabb izgalmas nagyprojektek következnek: a Paksi Atomerőmű kiégett elemeinek tárolója, a Ferihegyi repülőtér 2B terminálja, a Richter Gyógyszergyár, a Budapesti Erőmű, a lőrinci gázturbinás erőmű vagy a Lurdy-ház bevásárlóközpont. „Nagy változások zajlottak akkoriban az építőiparban, egyáltalán a beruházások lefutásában. A Vegyésznek pedig jó neve volt, egyik projektet csináltuk a másik után, és tele voltunk exportmunkákkal. Először a szerelési igazgatóság emberei jártak ki az egykori NDK-ba, majd az egyesített Németországba, ahol felépítették a Messerschmitt gyárat, hoteleket, diákszállókat, dolgoztunk Dortmundban és Hamburgban, aztán jött a tengizi olaj- és földgázmezőkön végzett munka.”

A 2000-es években intenzíven bekapcsolódott a Műegyetem Építészmérnöki Karán folyó oktatási munkába is, ahol kiterjedt szakmai-szakmaközi kapcsolatait hasznosítva a tantervfejlesztési tevékenység egyik meghatározó személyisége volt. Több évtizeden át kérték fel/bízták meg építésügyi és igazságügyi szakértői feladatokkal.

Építőmérnök lánya, Rita a BME tanszék-vezető egyetemi tanára, az MTA levelező tagja, egy új mérnöki tudománnyal, a biomechanikával foglalkozik a Műegyetemen. Kiss Jenő címzetes egyetemi tanár ugyanott, az Építészmérnöki Kar Kari Tanácsának tiszteletbeli tagja.

Dr. Kiss Jenő azt mondja, elégedett ember. Pályája egyenes, vargabetűk nélküli. Szennvedélyesen szereti az építést és a mérnőgenerációk oktatását. Erről szolt az élete, pályafutásának több mint hat évtizede, és erről szolt immár húsz éve a szakmai önkormányzatban betöltött szerepe is. A Kamara Építési Tagozatának – Pozsgai Lajos után – ő a második, hamarosan leköszönő elnöke. És a Magyar Mérnöki Kamara kor-elnöke. Mostantól pedig Aranygyűri életműdíjjal elismert mérnöke. Július közepén nyolcvankilenc esztendő lesz.